

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1992/19

Karar Sayısı: 1992/47

Karar Günü: 16.9.1992

R.G. Tarih-Sayı :28.10.1992-21389

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Kulp Asliye Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: 12.4.1991 günlü, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun geçici 2. maddesinin son fıkrasının Anayasa'nın 11. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istemidir.

I- OLAY :

Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin 24 Aralık 1990 günlü, 5 sayılı bildirisiyle, "... çalışma özgürlüğünün kısıtlanması ve işyerlerinin kapatılması gibi" eylemler yasaklanmış olmasına karşın, 5 Mart 1991 günü, yasadışı bir örgütün Kulp ilçesinde dağıttığı bildiriyle, esnafın dükkanlarını kapatması, öğrencilerin, öğretmenlerin okulları boykot etmeleri, şoförlerin kontak kapatmaları telkin edilmesi üzerine ertesi gün, 75 esnafın işyerlerini açmaması nedeniyle sanıklar hakkında, 25.10.1983 günlü, 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu'nun 25 b/1. maddesi gereğince, Bölge Valisinin emirlerini dinlemekten kamu davası açılmıştır. Devlet Güvenlik Mahkemesi görevsizlik kararı verip dosyayı Kulp Asliye Ceza Mahkemesi'ne yollamış, bu Mahkeme ise sanıkların eylemlerinin niteliğine göre Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin görevli olduğu gerekçesiyle uyuşmazlığının çözümü için Yargıtay 3. Ceza Dairesi'ne başvurmuştur.

Yargıtay 3. Ceza Dairesi'nin Kulp Asliye Ceza Mahkemesini görevli bulması üzerine, yapılan duruşmada, Cumhuriyet Savcısı 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın geçici 2. maddesinin sonuncu fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüş, duruşmada hazır bulunan sanıkların bu konudaki görüşlerini de alan yerel mahkeme iddiayı ciddi bularak Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ :

A. itiraz Konusu Yasa Kuralı :

12.4.1991 günlü, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun itiraz konusu hükmü de içeren geçici 2. maddesi şöyledir :

"GEÇİCİ MADDE 2.- 8.4.1991 tarihine kadar işlenen suçlar sebebiyle tutuklu olan sanıklardan;

a) Hazırlık tahkikatında, iddianameye esas olan suçun vasfına,

b) Son tahkikatta, iddianamede beyan olunan suça veya değişen suç vasfına,

Göre Kanunda belirtilen cezanın asgari haddi esas alınmak suretiyle geçici 1 inci maddede belirtilen süreler kadar tutuklu kaldıktan anlaşılanlar, Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren otuz gün içerisinde,

1- Hakkında kamu davası açılmamış tutuklu sanıklar savcılıklarca,

2- Hakkında kamu davası açılmış tutuklu sanıklar ilgili mahkemelerce,

3- Dosyaları Yargıtay'da veya Askeri Yargıtay'da bulunanlar ilgili dairesince veya Başsavcılıklarınca,

Salıverilirler.

Haklarında kamu davası açılacaklar ile daha önce kamu davası açılmış olan sanıkların yargılamaları yapılır. Duruşmalara gelmeyen sanıkların savcı veya hakim huzurunda alınmış mevcut beyanları ile yetinilir. Yapılan yargılama sonunda mahkûmiyete ilişkin hükmün kesinleşmesini müteakip haklarında Kanunun Geçici 1 inci maddesinde belirtilen şartla salıverilme hükümleri uygulanır."

B. Dayanılan Anayasa Kuralları :

1- "MADDE 11.- Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."

2- "MADDE 36.- Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

IV- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN, Mustafa ŞAHİN, ihsan PEKEL Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Erol CANSEL, Yavuz NAZAROĞLU, Haşim KILIÇ ve Yalçın ACARGÜN'ün katılmalarıyla, 3.3.1992 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine" OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, Mahkemenin başvuru karan ve ekleri, iptali istenen yasa hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunlarla ilgili gerekçelerle öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Anayasa'ya aykırılık savlarının incelenmesine geçilmeden önce uygulanacak yasa kuralı sorunu üzerinde durulmasında yarar görülmüştür:

Anayasa'nın 152. ve 10.11.1983 günlü, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddeleri uyarınca, bir davaya bakmakta olan

mahkeme, uygulanacak bir yasa hükmünü Anayasa'ya aykırı görürse ya da taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Buna göre, bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için, elinde bakmakta olduğu bir davanın bulunması ve iptalini istediği kuralın o davada uygulanma durumunda olması gerekmektedir.

3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın geçici 2. maddenin itiraz konusu olmayan ilk fıkrasında 8.4.1991 gününe kadar işlenen suçlar nedeniyle geçici 1. maddede belirtilen süreler kadar tutuklu kalanların salıverilmeleri konusunda özel bir düzenleme öngörülmektedir.

Maddenin itiraz konusu ikinci fıkrasının ilk tümcesinde, haklarında kamu davası açılacaklar ile daha önce kamu davası açılmış olanların yargılamalarının yapılacağı, ikinci tümcesinde duruşmaya gelmeyen sanıkların savcı ya da hakim önünde alınmış mevcut anlatımları ile yetinileceği, sonuncu tümcesinde ise mahkûmiyete ilişkin hükmün kesinleşmesini müteakip geçici 1. maddede belirtilen şartla salıverme hükümlerinin uygulanacağı öngörülmektedir.

Geçici 2. maddenin ikinci fıkrasının birinci fıkra ile bağlantılı olduğu ve ancak salıverilenler hakkında uygulanabileceği anlaşılmaktadır. Gerçekten de, geçici bir madde olan inceleme konusu kural, genel bir düzenleme niteliğinde olmayıp, Terörle Mücadele Yasası kapsamı içerisinde ele alınması gereken bir hükümdür. Duruşmalara gelmeyen sanıklardan sözeden ikinci tümceyle, tutuklu sanıkların getirilmeleri sorun yaratmayacağına göre, tutukluyken salıverilenlerin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Öte yandan, sonuncu tümcede bu kimseler hakkında hükmün kesinleşmesini müteakip geçici 1. maddede belirtilen şartla salıverme hükümlerinin uygulanacağı öngörülmektedir. Bir kimse hakkında, hükmün kesinleşmesini müteakip şartla salıverme hükümlerinin uygulanabilmesi için o kimsenin mutlaka geçici 1. maddede öngörülen süreler kadar tutuklu kalmış olması gerekir. Şu halde, ikinci fıkranın tutukluyken salıverilenlere uygulanması söz konusudur. Sanığın savcı önünde alınan ifadesiyle de yetinilebileceği yolundaki kural, Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nın 109. ve 131. maddeleri çerçevesinde değerlendirildiğinde de, bu görüşle çelişmez.

Başvuru bu yönden incelendiğinde; 2935 sayılı Olağanüstü Hal Yasası'nın 25, b/1 ve Türk Ceza Yasası'nın 401. maddelerine aykırı davrandıktan savıyla ve sorgularının yapıp tutuklanmaları istemiyle Kulp Sulh Ceza Mahkemesi'ne sevk edilen yetmişbeş sanık, bu Mahkemece serbest bırakılmış, yargılamanın sonraki aşamalarında da sanıkların herhangi birinin bu suçlar nedeniyle tutuklanmaları söz konusu olmamıştır. Bu durumda Mahkemenin, bakmakta olduğu bu dava nedeniyle, Terörle Mücadele Yasası'nın geçici 2. maddesinin sonuncu fıkrasını uygulaması ve duruşmaya gelmeyen sanıkların savcı ya da hakim huzurunda alınmış mevcut beyanları ile yetinerek davayı karara bağlaması olanağı yoktur. Aynı biçimde, sanıkların geçici 1. maddede öngörülen süreler kadar tutuklu kalmamış olmaları veya hükmün kesinleşme aşamasına girmemesi nedeniyle şartla salıvermeye ilişkin hüküm de uygulanacak yasa kuralı niteliğinde değildir.

Açıklanan nedenlerle, Terörle Mücadele Yasası'nın geçici 2. maddesinin sonuncu fıkrasının iptaline ilişkin itirazın, başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine karar verilmelidir.

VI - SONUÇ :

Esas Sayısı: 1992/19
Karar Sayısı: 1992/47

12.4.1991 günlü, 3713 sayılı "Terörle Mücadele Kanunu"nun geçici 2. maddesinin davada uygulama niteliğinde bulunmayan son fıkrasına ilişkin itirazın başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU
Üye	Üye	Üye
Servet TÜZÜN	Mustafa GÖNÜL	Mustafa ŞAHİN
Üye	Üye	Üye
İhsan PEKEL	Selçuk TÜZÜN	Ahmet N. SEZER
Üye		Üye
Haşim KILIÇ		Yalçın ACARGÜN